

PA TAKO LEP DAN JE BIL

NET

40 let

Zdenko Matoz

PRIMUS

izbrane knjige

www.primus.si

Kazalo

Predgovor..... 9

Vsak dan se kaj lepega začne, zgodba 11

Sopotniki

Žare Pak, *producent* 100

Marko Vujić, *prijatelj* 107

Jani Jerant, *menedžer* 110

Igor Vidmar, *glasbeni promotor* 115

Jure Longyka, *Izštekanj* 120

Borut Činč, *producent in klaviaturist* 124

Aldo Ivančič, *glasbenik in producent* 128

Tomaž Dimnik, *bobnar* 132

Zvone Kukec, *grafični oblikovalec* 135

Tanja Ukmar, *pevka* 138

Rolando Jurečko, *založnik, organizator koncertov* 143

Gregor Gorjanc, *prijatelj* 145

Mojca Krisch - Krischka, *Tožibabe* 149

Anja Armič, *soproga* 153

Drž 'te jih! To niso Niet!!! 157

Rambo Amadeus 159

Primož Alič, *Zablujena generacija* 160

Jernej Šavel, *Psycho-Path* 161

Vanja Alič, *Zaklonišče prepeva* 163

Vlado Mihajlović, *Srečna mladina* 165

Davor Mrak, *Rodoljubac* 166

Marko Doles, *Ante Upedanten Banda/
Ana Papedan* 167

Jure Engelsberger, *Racija* 168

<i>Pa tako lep dan je bil, Križanke, 24. maj 2024</i>	171
Severa Gjurin	173
Primož Alič, <i>Zablujena generacija</i>	176
Manca Trampuš, <i>Koala Voice</i>	177
Petra Vidrih, <i>ŽPZ Kombinat</i>	179
Gregor Strasbergar, <i>MRFY</i>	181
Tokac, <i>Dan D</i>	183

Zbrana besedila pesmi

Umiranje/Tvoje oči	187
Srečna mladina	188
Zastave	189
Melanholija	190
Petek zvečer	191
Ni izhoda	192
Sranje (Oskrunjena nedolžnost)	193
Frustracije/Paranoja	194
Depresija	195
Izobčeni	196
Ritem človeštva	197
Perspektive	201
Morilci	202
Lep dan za smrt	203
Vijolice	205
Molk	206
Heroj	207
Februar	208
Sam	209
Ruski vohun	210
Bil je maj	211
Vsak dan se kaj lepega začne	215
Strah in krik	216
Čas za revolucijo	217

Živalska farma	218
Tujca	219
Dekle izza zamreženega okna	220
Ti in jaz in noč in večnost	221
Naj kri zalije ves svet/Še en sončen dan/ Utrujen	222
Stres generacije	223
Ljubezenska romanca	230
Beli prah	231
Temni oblaki	232
Škrati in gosonice	233
Na drugo stran	234
V bližini ljudi	235
Pejt že stran	236
Rad imam dež	238
Mislila sva, da nama bo uspelo	239
Ogledalo	239
Oprosti mi	246
Vse je zaman	247
O, gospod, o, gospa	248
Nebo nad Ljubljano	249
V stanju zanikanja	250
Vidim rdeče	251
Ona ne spi (Revolucija)	252
Žiletka	253
Slike z vašega pogreba	254
Tema rjove skozi mesto	255
Diskografija in postave 1983–2024	263
Zahvala	273
Nastopajoči	275
CD	277

Predgovor

Pisanja knjige o edini naši resnično kulturni glasbeni skupini Niet sem se lotil na pobudo njihovega menedžerja Janija Jeranta. Kot novinar intenzivno spremljam glasbeno področje in sem tudi avtor knjige *Orlek: 20 let knap'n'rolla*. Hkrati sem vesel vsake knjige o domačih glasbenikih in glasbenicah, ki skušajo oteti pozabi delce naše (pop)kulturne zgodovine. Teh knjig je vse več, so pa žal na zelo različnih vsebinskih in oblikovnih ravneh. Skupaj s skupino Niet in založbo smo skušali narediti ličen izdelek, ki je besedni in slikovni pomnik skupini Niet ter ključnima članoma, ki sta žal pokojna – Primožu Habiču in Alešu Češnovarju.

Prinaša zgodbo o ljubljanski mulariji, ki je želela igrati hardcore, ker je bil punk že komerciala. Hkrati pa so bili veseli vsakega uspeha. Tu so še njihovi sopotniki in sopotnice, ki so bili z njimi v različnih obdobjih delovanja in tudi nedelovanja zasedbe. Ti prinašajo svoje spomine na neke druge čase, na fenomen skupine Niet in svojo vlogo pri tem. Seveda je treba poudariti, da je spomin gibljiva kategorija ter da se takratna mladina ni posebej trudila, da bi si kaj zapomnila. Spominske luknje so terjale davek, a nič zato. Pred sabo imamo zanimiva pričanja, osebne poglede, ki prinašajo številne podrobnosti, neznane širšemu občinstvu.

Skupino Niet sem prvič videl na Novem rocku leta 1984 v ljubljanskih Križankah in potem mogoče še kdaj v Mladinskem centru v Zgornji Šiški. Kot glasbeni novinar pa sem bil na več njihovih

koncertih, med drugim tako na povratniškem leta 2008 v Križankah, kot na predstavitvi *Trinajstke* v starem Studiu 14 Radia Slovenija, pa na zadnjem Rock Otočcu v ljubljanski Laguni ter, ko so ropotali pred Motörheadi v ljubljanski Hali Tivoli.

Izvedel pa sem tudi, da si je moja kratkotrajna skupina The Noisemakers delila plac za vaje na Kersnikovi 4 skupaj z Nieti in drugimi ljubljanskimi hardcorovci. Mi smo tam imeli le eno vajo, saj moj ojačevalec hardcora ni prenesel in so opne na zvočniku pač zacvetele. Nieti in drugi hardcorovci pa so šli svojo pot naprej in tudi narazen.

Hvala, Nietovci, za zaupanje in pomoč!

Zdenko Matoz

V Ljubljani, 20. septembra 2024

P. S. Knjiga *Pa tako lep dan je bil – Niet 40 let* bi lahko bila dobra osnova za prvi slovenski glasbeni igrani biografski celovečerec.

Vsak dan se kaj lepega začne

zgodba

OPAZOR
BAR
TUJE

Vizija in vztrajnost glasbene skupine Niet prihajata iz nemirnega in uporniškega duha Igorja Dernovška (20. marec 1966, riba), avtorja večine glasbe in besedil. Dokaj preprost glasbeni pristop je odet z na videz preprostimi besedili, ki vedno premorejo močan lirični odtis časa in kraja, ko so nastala. To niso zgodbe, so vtisi, ki veliko bolj verodostojno in prepričljivo zajamejo *zeitgeist*, duha časa, kot marsikatera zgodovinska knjiga. Z leti se je izkazalo, da je Dernovšek punk poet, čigar hardcore vinjete žarijo naprej v naslednjih generacija poslušalcev, ker povzemajo tudi njihovo negotovost, stisko in osamljenost.

»Vse življenje živim na Prulah, v Ljubljani, izhajam pa iz družine srednjega razreda. Oče je bil vodja izvoza v Saturnusu, kar je bila takrat precej dobra služba, mama pa je bila korektorica na Delu. Mladost je bila, glede materialnih zadev, povsem solidna, so pa bile razmere v naši družini precej slabe. Oče in mama sta se veliko prepirala. Oče je veliko pil in pretepal – mame ne, mene pa večkrat. Mamo je varal in sta se ločila okoli leta 1990. Zdaj sta že oba pokojna,« pove Igor.

Zelo zgodaj se je počutil outsiderja, obstranca, kot da ne sodi v ta svet. Celu iz otroškega vrtca so ga vrgli, ker ni bil dovolj socializiran in ga je grizla neka Marjana. »Baje se sploh nisem odzival. Nisem se upal braniti. (Smeh.) Bil sem zelo prestrašen otrok, vase zaprt. Že takrat, pri šestih letih, sem vedel, da je svet krut.«

V osnovni šoli na Prulah je spletel več dolgotrajnih prijateljskih in glasbenih vezi. Sošolca v razredu sta bila Žare Pak, znani glasbeni producent, ki je med drugim delal s Siddharto, Big Foot Mamo, MRFY-ji in Joker Outi, ter Boštjan Gartner, ki je danes uspešen kantavtor. »Mi trije smo nekje v četrtem razredu dobili akustične kitare. Preigrali smo Beatle in drugo glasbo iz šestdesetih let. Počasi smo se pomikali po glasbeni zgodovini in nekje v sedmem, osmem razredu osnovne šole prišli do punka, skaja, takratnega jugorocka ...«

Vmes so poskušali ustanoviti tudi svoj bend, Mladi idoli, saj sta bila s Pakom velika fana beograjskih Idolov. Dernovšek je bil tedaj med njimi očitno še najmanj talentiran. »Žare mi je enkrat rekel: 'Igor, ti in kitara sta tako, kot da bi kravi nadel sedlo.' Bilo mi je fajn, ko sem mu kasneje dokazal, da ni tako.«

Sicer pa doma niso odobravalni njegovega igranja kitare. »Ko je oče prišel domov pijan, sem jo moral takoj skriti in nekam zbežat, da me ni ujel.«

V mladih letih se je ukvarjal s številnimi športi. Glede na svojo višino (195 cm) je bil najbolj uspešen v košarki. Kot član Prul je bil nekoč celo izbran za igralca kola v ljubljanski osnovnošolski ligi. Sam pravi, da je tekmovalnost ena njegovih največjih značilnosti. »Lahko me omalovažuješ, me ponižuješ, ampak na koncu bom zmagovalc. Tak odnos sem kasneje vcepil tudi ostalim Nietom,« pravi. Po drugi strani pa je, kot dodaja, od časa do časa prava lenoba.

Naključje, ki spreminja usode

Igor je hodil na srednjo kemijsko šolo v Ljubljani – ne zato, ker bi ga zanimala kemija, ampak ker je bila ta šola najbliže domu. »Tam pa se je zgodilo eno tistih naključij, ki spreminjajo usode. Prvi dan šole sem, kot ponavadi, zamudil že na prvo uro. V razredu je bilo le še eno prosto mesto v drugi vrsti, kjer je sedel nek fant. »Prišel sem in model mi je povedal, da mu je ime Aleš (Aleš Češnovar, 5. september, 1966, devica). Takoj sva se začela pogovarjati o glasbi. Postala sva nerazdružljiva prijatelja.«

»Češnovar je bil miren fant, a z veliko notranje energije in s srcem, ki je bilo odprto za vsakogar,« pravi Igor. Doma je bil iz ljubljanskih Črnuč in se nikakor ni razumel s starši in s starejšim bratom. »Imela sva enak okus za glasbo in sploh vse stvari, ki zanimajo mlade. Kmalu sva padla v punk sceno in skupaj zahajala ven, v stari Disko Študent v Rožni dolini pa kasneje v MC Zgornja Šiška.«

Navduševala ju je glasba zasedb Via Ofenziva, O! Kult, Otroci socializma ..., med tujimi pa ob Sex Pistolsih, Clashih in Buzzcocksih iz prvega punk obdobja, še nekoliko novejši Cockney Rejects, UK Subs, D.O.A., Subhumans, Partisans ... Ko sta poslušala vse te zasedbe, sta v MC Zgornja Šiška spoznala novo generacijo punkerjev: hardcorovce, ki niso spoštovali prejšnjega punk vala. Bili so njihuj let.

Že v drugem razredu srednje šole sta Dernovšek in Češnovar začela sanjariti, da bosta ustanovila bend. Tako sta leta 1983, ko je bil prvi star 17, drugi pa 16 let, ustanovila zasedbo O'Pizda. Oba sta igrala kitari, medtem ko se jima bas kitara sprva niti ni zdela potrebna. »Sva pa potrebovala bobnarja. Spomnil sem se na Žareta, čeprav še nikoli prej ni igral bobnov. Vadili smo v Črnučah, najini električni kitari pa sta bili priključeni na skupni ojačevalec Gitacord.«

Prvi koncert so kot O'Pizda imeli na trgu pred barom Medex, pred sedanjim klubom Parlament, ki je bil med punkerji znan kot Johnny Rotten Square. »Aleš se je z enim od uradov v bližini zmenil, da so pustili odprto okno, tako smo se lahko priklopili na elektriko. Prej sva šla še na policijo oziroma na postajo ljudske milice in pokazala tekste. Rekli so, da je v redu, in nam celo dodelili miličnika za varnost.«

Za prvi koncert sta se skušala primerno punkovsko opremiti, da bi bila videti čim bolj huda in prepričljiva. To je pomenilo, da sta šla v neko klavnico v Mostah in prosila za kri, da bi si z njo na majici napisala O'Pizda, vendar ju je mesar nagnal in jima zagrozil, da bo poklical policijo.

»Po vsej Ljubljani smo obesili plakate, ki so sporočali, da bo nastopila punk skupina O'Pizda. Besedno sporočilnost smo poudarili še s sliko ženskega mednožja, ki ga je umetniško izrisal Žare. (Smeh.) Zbralo se je kakih sto ljudi. Posedali so ob robu trga, na varni razdalji. Večinoma so prišli hardcorovci. Odigrali smo pet komadov, vse, kar smo imeli.«

Skupina O'Pizda (levo Igor Dernovšek, na sredini Žare Pak, desno Aleš Češnovar) na prvem hadcore koncertu v Mladinskem centru Zgornja Šiška.

Ljubljana, 1983.

Igor Dernovšek (na sredini) in Gregor Karpov - Gigi (desno), pevec skupine U.B.R. in vodja hardcore gibanja.

Umag, 1984.

Ti si čist nor tip

Po špilu je do njih prišel neki mulc in nagovoril Dernovška: »Ti si čist nor tip!«

»Zakaj?«

»Saj veš, da imaš na majici z zelenim sprejem napisano O'Pizda.«

Zeleni sprej je bil namreč alternativna rešitev, ker v klavnici nista prišla do krvi.

»S tem sprejem si počekal tudi Mercatorjevo fasado na Aškerčevi ulici, ane? Te ni strah policije?«

Tisti napis je bil res ogromen. Vsak, ki se je peljal z mestnim avtobusom, je že na sto metrov videl napisano O'PIZDA, PUNK in punkovsko-anarhistični A v krogu.

»Jaz sem Primož, vseč mi je vaša muska,« je tip povedal in pojasnil, da poje pri hardcore bendu Odpadki civilizacije in da bi rad prišel pogledat njihovo vajo. To je bil Primož Habič (18. februar 1967, vodnar).

Habiča je poznala vsa ljubljanska mladina. Slovel je kot baraba in pretepač. Živel je v razsuti družini. Njegov oče je bil znani kariaturist Andrej Habič z Mladine, ki je leta 1986 umrl v prometni nesreči na gorenjski avtocesti. Mama je bila urejena meščanka, oče pa kronični pijanec. Starša sta se pogosto kregala, zato je živel v nemogočih razmerah.

Ko sta se starša ločila, je Primož živel pri babicah. Eno je imel na Verovškovi v Šiški, drugo pa na Tavčarjevi, kjer je kasneje tudi umrl. En teden je živel pri eni, naslednji teden pri drugi babici. Ker ženski seveda nista odobraval alkohola, se pijan ni upal priti ne k eni ne k drugi, zato je pogosto spal pri prijateljih ali po kletih. Zaradi tega se ga je v nekaterih krogih prijelo ime Jazbec.

Po tistem majskega špilu leta 1983 je imela O'Pizda še dva nastopa. Zadnji, avgusta, je bil na velikem hardcore koncertu v Mladinskem centru Zgornja Šiška, kjer so se slovenski javnosti prvič skupaj predstavili vsi glavni hardcore bendi – U.B.R., Stres D.A. (Stres državnega aparata), Odpadki civilizacije in Tožibabe. »Sko-raj vsi hardcorovci so bili iz Šiške, zato naju kot 'tujca' z Alešem niso najbolje sprejeli. Po mojem so nas povabili kot goste le zato, ker smo bili vedno zraven.«

Na tistem nastopu sta Dernovšek in Češnovar prvič videla Habiča na odru. »Čeprav ni znal tekstov in jih je bral, obrnjen s hrbtom proti publiko, naju je navdušil. Imel je neverjeten glas in ogromno karizme. Z Alešem sva si rekla, da ga morava na vsak način dobiti v bend.« Habiča sta prepričala v prestop, tako da je takrat zadnjič nastopil z Odpadki civilizacije.

Niet zmaga na Evroviziji

»Novembra 1983 smo Habič, Aleš in jaz ustanovili nov bend. Rekli smo, da moramo najprej zamenjati ime. Ravnali smo se po načelu glasovanja za Pesem Evrovizije. Vsak je dal deset predlogov in vsakemu imenu dal od ene do dvanajst točk. Prepričljivo je zmagal Niet, ki sem ga predlagal jaz, saj je dobil 12 točk od Aleša in od mene, od Habiča pa 10. Primož je sicer kot svojega favorita predlagal Socialne kuzle,« smeje pojasni Igor.

Ime se je zdelo primerno, bilo je kratko, jedrnato in uporniško, pa tudi zato, ker je Tito leta 1948 rekel »njet« Stalinu in Rdeči armadi, ki je hotela spraviti Jugoslavijo v Varšavski pakt. Tisti 'j' so spremenili v 'i', ker je Niet lepše izgledalo kot pa Njet. »Pa tudi zato, ker kot pristni anarhisti nismo hoteli upoštevati nobenih slovničnih pravil,« doda Dernovšek.

S Habičem sta hitro postala dobra prijatelja. »Ko sem ga spoznal, so me vsi opozarjali, da je tip zelo nevaren, da se veliko pretepa in da je največja baraba v Ljubljani. Jaz se ga nisem bal, videl pa sem, kako je mlatil druge. Res je bil strašno hiter, spreten, močan in eksploziven. Mene je imel iz nekega razloga zelo rad,« pove Dernovšek.

»Včasih je lahko bil zleht, v bistvu pa je bil zelo občutljiv in nežen človek. Ko je nekoč v neki gostilni razgrajal, je naslednji dan prišel tja – tudi jaz sem bil z njim, prinesel rože natakari in se ji opravičil. Bil je pa tudi pravi performer. Ko sem prvič peljal svojo punco, sedanjo ženo Mileno, v K4, je Habič za naju uprizoril pravi baletni ples iz Labodjega jezera,« se spominja Dernovšek.

Primoža je bilo treba ves čas opominjati, da si mora besedila zapomniti in jih znati na pamet, ter da jih mora peti, ne le kričati. Navadil se je brati besedila z lista papirja, zato je na prvih koncertih obračal občinstvu hrbet. Kar nekaj časa je trajalo, da je premogel dovolj samozavesti in se obrnil k publikli. »Z njim je bilo res veliko dela. Z Alešem sva se vsakič matrala, da sva ga spravila na oder. Dostikrat ga je bilo treba pred koncertom iskati, ker je nekam zabluzil in se sploh ni pojavil. Spomnim se koncerta v Kranju. Ko smo prišli tja, ga ni bilo nikjer, zato je špil odpadel. In to se ni zgodilo samo enkrat. Bil je izjemno nezanesljiv.«

Bobnar skupine Tomaž Bergant - Breht (20. junij, 1965, dvojček) se spominja, da sta šla enkrat z Dernovškom do Habiča na Verovškovo, ker bi morali naslednji dan na špil. »Vrata je odprla babica in naju prepričevala, da Primoža ni doma. Pa sva rekla, da veva, da je doma in naj ga vendarle pokliče, ker imamo koncert. Pa se je prikazal za babico in se razburil: 'Pa pizda vam materna, a nisem rekel, da me ni doma!'<«

Pogosto niso vedeli, kako bo Primož reagiral. Breht se spominja zanimive anekdote, ko so igrali v Franciji in ga je Habič tri ure pred koncertom vprašal, če bi imel njegovo punkersko majico. »Z veseljem sem jo oblekel. Potem pa pride pet minut pred špilom do mene Igor in reče: 'Hej, a bi mu lahko vrnil majico? Živčen je in ne more peti brez nje.'<«

Prvi koncert in prvo snemanje

Zasedba O'Pizda je igrala nekakšno klasično verzijo punka v stilu Cockney Rejects, hardcorovci pa so jih naučili še precej hitrejših punkerskih zvrsti. Hardcore glasbo je zahteval tudi Habič. »Tako sem iste pesmi, ki smo jih prej igrali po vzoru U.B.R. in Stres D.A. čez noč spremenil v hardcore različice. Isti akordi, samo desetkrat hitreje,« se spominja Dernovšek. Končno so ugotovili, da brez bas kitare ne gre, zato je to nalogo prevzel Češnovar. Bobnarja najprej niso mogli najti. V prvih najavah v medijih naj bi za bobni sedel Nikolaj Jeffs, ki pa razen na nekaj vajah ni nikoli bobnal na koncertu.

Za silvestrovo 1983 je bila v MC Zgornja Šiška novoletna hardcore zabava z vsemi glavnimi hardcore zasedbami, na kateri so Habič, Dernovšek in Češnovar prvič zaigrali pod imenom Niet. »Na vrsto smo prišli malo po polnoči prvega januarja 1984. Zaiigrali smo kakšne tri komade, kolikor smo se jih do takrat naučili.« Ker niso imeli bobnarja, je bobne odigral Zoran Stojanov - Zoki iz benda Odpadki civilizacije.

V naslednjih dveh tednih so Niet sestavili prve štiri pesmi (*Umiranje, Srečna mladina, Zastave in Melanholija*) in jih takoj želeli tudi posneti. Slišali so, da bi to bilo najceneje v studiu Boruta Činča, klaviaturista legendarne skupine Buldožer. »Za denar smo verjetno našli starše, mislim pa, da je Aleš takrat tudi že nekaj delal. Rezervirali smo termin za soboto in nedeljo, ampak v soboto sva prišla samo midva z Alešem. Habič si ni upal priti, prav tako pa nismo imeli bobnarja. Aleš je rekel, da bo bobnal kar sam.«

Snemali so tako, da je Dernovšek igral na kitaro, Češnovar pa na bobne, nakar je Činč po dvajsetih sekundah rekel: »Fantje, fantje, takole ne bo šlo.« Celotna zgodba o Niet bi se takrat lahko tudi zaključila, če ne bi bil v studiu slučajno Tomaž Bergant - Breht, bobnar benda Rok'n'feller. Činč ga je prosil, če bi lahko odigral bobne. Čeprav se je Aleš temu sprva zelo upiral, je moral na koncu priznati, da je bila rešitev idealna.

Tomaž Bergant - Breht je Ljubljčan z Broda, ki zdaj že 18 let živi v Laškem. Mama je bila učiteljica, oče pa inženir strojništva. »Bili smo v redu situirani, vendar mi nič ni bilo prav. Ko sem hodil v osnovno šolo, sem treniral smučarske skoke na Iliriji v Mostecu. Ko smo hodili trenirat na Češko, sem tam kupoval otroške glasbene inštrumente in vsi so me čudno gledali. Prej sem igral tudi harmoniko, ker me je oče poslal v glasbeno šolo. Tri leta sem mrcvaril tisti meh, potem pa nehal.«

Namesto harmonike je želel igrati kitaro, očetu se je pa zaradi tega strgalo. Eno kitaro mu je celo razbil na hrbtu. »Ko je prišel iz službe domov, jaz pa sem imel šolo popoldan in sem jo šprical, je postalo hudo. Razbita kitaro je bila hvala bogu od prijatelja, ker je meni tako ali tako ni dovolil imeti,« se spominja Breht. »V osmem razredu smo drugače že imeli bend, kjer sem igral kitaro. Imeli smo še enega na kitari, enega na bas kitari ter enega na bobnih.

Igrali smo nekakšen rock'n'roll in bobnar nikakor ni ujel ritma. Strašno je fušal. Pa sem mu rekel, naj dela tako, kot sem tolkel z nogo. Ker ni delovalo, sem znorel, sedel za bobne in mu pokazal, kako naj bobna.«

Po končani osnovi šoli mu je oče rekel, da ima dve možnosti za naprej: strojno ali pa elektro srednjo šolo. Na strojno ni hotel iti, ker je bil oče strojni inženir, zato je šel na elektro, na Vegovo, kjer je prvi letnik izpeljal odlično. »V drugem letniku pa sta me prevzela glasba in afengunc, tako da sem ostal neocenjen.«

K Činču je hodil, ker je bil studio blizu njegovega doma. Namesto da bi ob popoldnevih z drugimi nabijal žogo, je hodil tja. In tako je bil tam tudi takrat, ko sta prišla Dernovšek in Češnovar. »Ko sta skupaj odigrala kitaro in bas kitaro, je bilo še kar v redu, ko pa je Aleš hotel na to nasneti bobne – kar se na snemanjih nikoli ne dela –, je bilo pa hudo,« se spominja.

Z Brehtom za bobni je končno vse skupaj zvenelo tako, kot mora. »Ko sva zvečer z Alešem dobila posnetke v roke, sva bila vsa iz sebe,« pove Dernovšek. Dotlej so oni in tudi vsi ostali hardcorovci vse pesmi snemali na navadne kasetofone, medtem ko so to bili čisto pravi studijski posnetki. »Nisva mogla verjeti, da se naša glasba sliši tako dobro. Še isti večer sva inštrumentale pokazala Habiču, ki je bil prav tako navdušen. Tako je rekel, da pride v nedeljo tudi on na snemanje.«

Ko je naslednji dan Habič prišel v studio, mu je Činč nastavil mikrofona in mu rekel, naj malo zapoje. Niti približno ni pričakoval, da ima tip tako močan glas. Ko se je prvič zadrl, je Činč kar odskočil in ga prosil, naj se odmakne od mikrofona za kakšen meter ali dva. V nekaj urah so posneli vse štiri pesmi do konca in jih nemudoma odnesli na Radio Študent, kjer so jih z veseljem sprejeli in takoj začeli vrteti. »Te komade so vrteli vsak dan, tudi po večkrat,« pravi Igor.

Spor s hardcorovci

Ne da bi to pričakovali, so Niet s prvimi studijskimi hardcore komadi zanetili začetek dolgotrajnega spora s hardcore gibanjem. »Hardcorovci so bili užaljeni. Od njih smo se učili te nove punk zvrsti, zdaj pa smo postali prvi hardcore bend, ki se je vrtel na radiu. Zdelo se jim je, da smo jih okradli. Najprej smo jim vzeli na pol Šiškarja Habiča, potem še glasbo.«

Čez približno mesec dni so šli spet snemat k Činču in si za to priložnost sposodili bobnarja Roka Plešnarja iz skupine Stres D.A. Z njim so posneli dodatni komplet štirih pesmi, in sicer *Petek zvečer*, *Sranje*, *Ni izhoda* in *Frustracije*.

V tem času so imeli prve resne koncerte. Februarja 1984 so bili predskupina že uveljavljenemu O! Kultu, kot del hardcore gibanja pa so igrali tudi z drugimi hardcore bendi. Člani teh zasedb so se sicer redno menjali med sabo. »Habič denimo, ki je bil taka luta-joča duša, je z Rokom Siebererjem - Kurijem iz skupine Stres D.A. in z Robertom Rističem - Riletom, ki je bil kasneje v bendu Quod Massacre, ustanovil vzporedni bend Depresija,« pove Igor.

On in Aleš Češnovar o tem nista vedela ničesar, potem pa je Habič enkrat prišel na vajo skupaj s Kurijem in rekel: »Ti, en dober komad smo naredili. Vam ga bova pokazala.« To so bili akordi za *Depresijo*. Primož je predlagal, da bi Kuri igral pri Niet in bi tako imeli dve kitari. »Kuri se je kasneje premislil in odšel, Habič in *Depresija*, ki sem jo precej prearanžiral in dodal tisti solo na kitari, pa sta ostala pri nas. Komad smo šli posnet k Činču, ki je dodal še klaviature. Snemanje se je zavleklo, ker Habič ni bil navajen, da ne bi ves čas samo kričal. Prvič je bilo treba tudi malo zapeti in izraziti čustva. Ko je po nekaj urah mučenja končal, je bil povsem bled,« pravi Igor. In ker Niet še vedno niso imeli bobnarja, je tudi tokrat bobne odigral Breht.

Posnetek so nesli na Radio Študent, kjer so jim že ob prvem poslušanju rekli: »Fantje, zdaj ste pa napisali hit!« *Depresija* se je vrtela tako na Radiu Študent kot na Radiu glas Ljubljane (RGL), ki je bila takrat precej napredna radijska postaja. »Z *Depresijo* smo čez noč postali znan bend,« pojasni Dernovšek.

Kmalu se je v takrat zelo progresivnih časopisih in revijah, med drugim v Mladini, Tribuni in Glasbeni mladini, začelo na veliko

pisati o Nietih. Igor Vidmar, Peter Barbarič, Marjan Ogrinc in ostali poznavalci glasbene scene so jih imenovali za velik up nove slovenske punk scene. Z večjo prepoznavnostjo jim je končno uspelo pridobiti stalnega bobnarja, in sicer Tomaža Dimnika, ki je bil obenem tudi bobnar v pop skupini De Gazelas, kjer je pela Deja Mušič. V šali so ga klicali Buržuj, ker je bil nekaj let starejši od njih in je edini imel avto, stoenko.

Skupaj z Dimnikom so v bend povabili še postavno svetlolaso pevko Tanjo Ukmar. »Med bendi, ki sem jih takrat poslušal, je bil tudi Dirt, ki je imel tako pevca kot pevko. Všeč mi je bila izmenjava vokalov in energija, ki je nastala iz tega,« pojasni Dernovšek. S prihodom Tanje se je dodatno razvnel spor s HC kolektivom. Tanja je bila namreč punca Gregorja Karpova - Gigija, frontmena skupine U.B.R. in glavnega ideologa hardcore gibanja.

Novi rock 1984

Tisto pomlad so se Niet prijaviili na Novi rock, največjo glasbeno prireditvev mladih skupin v Sloveniji. »Vse je šlo ekspresno hitro. Januarja smo naredili prve posnetke, maja posneli *Depresijo*, septembra pa že bili na Novem rocku, in to celo kot vodilni bend večera,« se spominja Dernovšek. V okviru priprav na Novi rock 1984 so šli spet v studio in posneli skladbe *Ritem človeštva*, *Perspektive*, *Strah* in *Izobčeni*, na katerih je ob Habiču prvič pela tudi Tanja.

Nastop na Novem rocku je bil popoln triumf. Norija med občinstvom je bila popolna, ograja pred odrom je po poročanju Radia Študent razpadla v franže, pritisk občinstva nanjo je bil prevelik. Skupina Katarina II., kasneje znana kot Ekatarina Velika oziroma EKV, ki je bila gostja tistega večera, je le stežka začela nastop, saj je občinstvo zahtevalo vrnitev Nietov.

Mesec dni po Novem rocku so Niet pri Škucu izdali prvo kaseto z naslovom *Srečna mladina* v nakladi 200 izvodov. Na njej je bilo vse, kar so do takrat posneli, in še nekaj živih posnetkov z Novega rocka. Kaseto je bila v hipu razgrabljena, kasneje pa je po oceni poznavalcev postala najbolj iskana in največkrat presneta kaseto v zgodovini slovenske rock glasbe.

KAJ JE NOVEGA?

NIET!

NIET! je ljubljanska Hard-core punk skupina. Sestavljajo jo Primož Habič — vokal, Igor Cernovšek — kitara, Aleš Češnovar — bas in Jeffs — bobni. Nastala je novembra 1983, ko se je jedru staropunkovske neopistolovske skupine O'Pizda priključil Primož Habič ex — Odpadki civilizacije. Edini nastop do sedaj je imela na novoletnem Hard-Core punkovskem žuru v M.C. Zg. Šiška. Naslednji korak pa je bilo snemanje v Studiju Boruta Činča, kjer so bili posneti štirje komadi: Umiranje, Srečna mladina, Zastave in Melanholiija.

NIET! igra svojo, precej hitro varianto Hard-Core punka, katerega je l. 1981 uveljavila britanska skupina Discharge. Začetki ljubljanskega in s tem tudi jugoslovanskega Hard-Core-a pa segajo v sredino minulega leta, ko so nastale prve skupine te vrste pri nas: U.B.R., Stres D.A. Odpadki civilizacije, KPJ. S svojimi hitrimi, energičnimi in udarnimi komadi se NIET! najbolj navezuje na skupini Partisans in Subhumans, besedila pa v TEMNIH slikah rišejo apokaliptične vizije prihodnosti. Teksti se ukvarjajo tudi z življenjem v mestu in njegovimi vsakodnevnimi frustracijami. So odkrita izpoved današnje, nekoliko drugačne mladine, ki noče biti postavljena v isti kalup kot večina in katero sistem, državne institucije in predstavniki oblasti vedno in učinkovito pobijajo na tla. Edina želja te naše »Srečne mladine« je živeti svobodno življenje, življenje, v katerem bi vsak posameznik o svoji usodi odločal izključno sam in bi tudi resnično živel v svobodi; ne le v imaginarnem stanju brez teme, ampak v pravi, otipljivi resničnosti.

NIET! zavestno in odkrito zavrača vsako ideologijo, vsako obliko prisile in vsako obliko oblasti. Zavrača vse državne institucije in ne priznava države. NIET! je zanikanje vsega obstoječega in upor zoper vsako manipuliranje z množicami, ter zoper vsako dejanje države, ki onemogoča popolno svobodo njenih prebivalcev.

Želimo si svet brez laži in brez nasilja!

Manifest skupine Niet, ki je nastal pod vplivom knjige 1984 Georgea Orwella. Šele kasneje so ugotovili, da je Primož Habič za grb uporabil grb Islamske republike Iran.

Mladina. Februar 1984.

Niet leta 1984, od leve proti desni: Primož Habič, Tanja Ukmar, Aleš Češnovar, Igor Dernovšek, Tomaž Dimnik.

Ljubljana, september 1984. (Foto: Janez Bogataj)

Niet leta 1984.

Ljubljana, september 1984. (Foto: Janez Bogataj; MNSZS)

Prva objavljena fotografija Nietov: na sredini spodaj Primož Habič, zgoraj Rok Plešnar, levo Aleš Češnovar, desno Igor Dernovšek.

Mladina. 1. 3. 1984.

Eden prvih koncertov skupine Niet, od leve proti desni: Tanja Ukmar, Aleš Češnovar, Primož Habič, Igor Dernovšek.

Ljubljana, dvorišče Križank, maj 1984. (Foto: Janez Bogataj)

Ljubljana, september 1984. (Foto: Janez Bogataj)

Koncert: zadaj levo Aleš Češnovar, Primož Habič.

Ljubljana, Dom svobode Šentvid, 13. 10. 1984. (Foto: Janez Bogataj)

Pa se lotimo Nietov še z malce drugačne strani! Kje lahko iščemo **tiste elemente njihovega zvoka** (poleg tehnične uigranosti, seveda), s katerimi Niet **presežejo večino** domačih pank bendov? Konec koncev je njihova godba podobno klišejska; kitarski posegi so skrajno bazični, vokali nič posebnega, pa tudi **besedilom** bi lahko očitali **prepogoste ekskurzije** v na papirju neprepričljivo srednješolsko patetičnost. Ali je torej točen očitek novopankovskih kuloarjev s K4, da je bum Nieta pač le posledica intenzivne promocije Radia Študent? No, če si kolikor toliko natančno preposlušamo to kaseto, lahko pridemo do popolnoma drugačnih sklepov.

1.) Zarolajmo si zgodnje Nietove posnetke z druge strani in jih primerjajmo s »svežimi« s prve. Različne Zastave, Srečna mladina, V petek zvečer so zelo v okviru ustaljenih ljubljanskih hardkor standardov. Ko jih poslušamo po vrsti enega za drugim, delujejo enodimenzionalno in dokaj neizrazito. Kako drugače ob njih delujejo »žive« ali pa studijske verzije Izobčenih, Ritma človeštva, Perspektiv, pa seveda tudi Depresije! Te so precej bolj ikonoklastične, bolj ameriško kot angleško novopankovske. Niet novo ortodoksijo uspelo razširijo s predpankovskimi in zgodnjepankovskimi elementi in prav prefinjeno lovijo ravnotežje med agresivnim šponom in melodičnostjo. Po tej plati imajo njihovi komadi

podobno atmosfero, kot jo forsirajo zgodnji Dead Boys, pa tudi **Iggy Pop druge polovice sedemdesetih**. Pri tem so posegi Nietovega kitarista skrajno enostavni, a prav taki znotraj glasbenega sklopa delujejo precej bolj učinkovito in prepričljivo, kot bi v kakšni bolj razviti obliki. Ekonomičnost izražanja ima lahko tudi svoj šarm.

2.) Ključno razsežnost godbe Nieta predstavljajo njegovi vokali. Na prvi pogled »čudna« poteza benda — vpeljava **dveh pevcev** na oder — se je po pol leta izkazala za zelo uspelo. In to tako **harmonično kot melodično**. Vloga obeh glasov znotraj enega samega segmenta — **zvoka Niet**. Jasno je, da se oba gibljeta znotraj kroga pankovskega in postpankovskega petja. Drugače pa sta si popolnoma komplementarna. Moški glas je do skrajnosti agresiven, pogosto novopankovsko **preforsiran in brezkompromisen**, včasih tudi ironično-cinično zabluzen, sfuzlan, praviloma pa vedno depresiven, »mračen«. Drugi, ženski glas, je precej bolj sprejemljiv, melodičen, naiven, optimističen ter s svojo »svetlobo« pritegne tudi nehardkorovska ušesa. Podobno uspela in duhovita je v **poznih skladbah Nieta** razdelitev vlog vokalov vzdolž skladb. Trenutne, pogosto prav iskrive, prefinjene izmenjave, vpadi, komentarji, spopadi in **dobro izbrani skupni nastopi** Nietove godbo še kako razširijo.

3.) O besedilih Nieta velja povedati predvsem naslednje. Ta se precej bolj uspelo kot pri večini naših pank bendov vežejo na atmosfero glasbe in imajo tako **odpeta precej drugačen učinek** kot na papirju.

4.) Živi posnetki. O šusu in prepričljivosti Nieta v živo smo pisali že kar precej. Posnetki ga ilustrirajo na najlepši možni način. Jasno nam mora tudi biti, da so Niet v prvi vrsti živa skupina. Tako bi na kaseto verjetno precej manj padli, če bi jo dobili v roke **brez koncertne predpriprave**.

5.) Studijski posnetki. Prva stran. Prva stran. Niet so se na novih posnetkih v studiju še kako dobro znašli. Studijsko zaokrožanje vokalov in kitare (eho in ostali efekti), duhoviti, s studiem neobremenjeni vpači obeh pevcev, skrajno učinkovita, čeprav **enostavna delovna struktura skladb** s pogosto zelo kontrastnimi temami, njihova skoraj idealna dolžina, vse to ob zelo dobri produkciji uvršča lepo število posnetkov te kasete med **ključne proizvode ljubljanske pank scene**, skupaj z Večernimi revolucijami, Tovariši čigavimi, Anarhistom, Metkami, ...

6.) Niet! Samo tako naprej!
Pitv T. BARZBARZSITZ
FOTOGRAFIJA TONE STOJKO

Recenzija kasete *Niet* v oddaji Tolpa bumov Radia Študent.

Peter Barbarič, *Mladina*, 1984. (Foto: Tone Stojko)

Lep dan za smrt

Tik pred koncem leta 1984 so Niet posneli svojo največjo uspešnico *Lep dan za smrt*. »Aleš je prinesel osnovno melodijo in mi jo zaidral na kitaro. Jaz sem temu dodal refren, solo kitaro in aranžma. Za besedilo smo priredili pesem *Prva ljubezen – Pierwsza miłość* poljskega pesnika Tadeusza Różewicza,« pojasni Igor. Pesem *Lep dan za smrt*, ki so jo prav tako posneli v studiu Boruta Činča, na njej pa je zadnjič v zasedbi bobnal Tomaž Dimnik, je v hipu postala hit na slovenski alternativni sceni in tudi širše.

Primož Habič pesmi nikoli ni maral. »Zdela se mu je preveč *pussy*. Z veliko težavo smo ga pripravili, da je komad pel na koncertih, pa čeprav ga je v studiu odpel fenomenalno. Ampak bil je tako nesiguren, nikakor ni hotel verjeti, da je zares dober pevec.«

Igor je v začetku leta 1985 dokončno ugotovil, da ne more hkrati igrati ritem in solo kitare. Glasba je postala preveč kompleksna, zato so potrebovali še enega kitarista. Januarja 1985 je Dimnika za bobni zamenjal stari znanec Breht in s seboj pripeljal Roberta Likarja, s katerim se je družil na praksi v tovarni IMP. »Aleš in Igor nista hotela imeti preveč dobrega kitarista, debila pa tudi ne. Tako da je bil Likar ravno pravi za Niet,« pove Breht. Tako je v skupino prišel Robert Likar iz Jevnice (17. februar 1967, vodnar). Bil je iz železničarske družine, rodil pa se je en dan pred Habičem. »Usoda je hotela, da sva že v ljubljanski porodnišnici ležala skupaj. Bila pa sva tudi sošolca v osnovni šoli Toneta Čufarja v Ljubljani. Že takrat je bil malo poseben. Rad je čečkal po klopeh – enako kot jaz,« se spominja Likar.

Nadebudni Robert je že pri petih letih spoznal, da mu glasba pomeni zelo veliko. Doma niso imeli inštrumentov, njegov brat pa je hodil v glasbeno šolo in se tam učil igrati harmoniko. »S šestimi leti so me dali v prvi razred osnovne šole, ker se jim je zdela, da sem menda brihten fant. Bil sem najmanjši in vsi so me topli. Na začetku sem res bil priden, bil sem odličnjak in imel same petice, kar je trajalo nekaj let. Potem pa se mi je vaška učiteljica do konca zamerila.« V petem razredu je bil prav dober, nakar pa se zavestno odločil, da bo imel le še dvojke. Z zadostnim uspehom se je prebil od šestega razreda in vse do konca srednje elektrotehnične šole

Tanja in Primož.

Ljubljana, september 1984. (Foto: Janez Bogataj)